

Філософія майбутнього

(Ноосферна Україна – утопія чи майбутня реальність?)

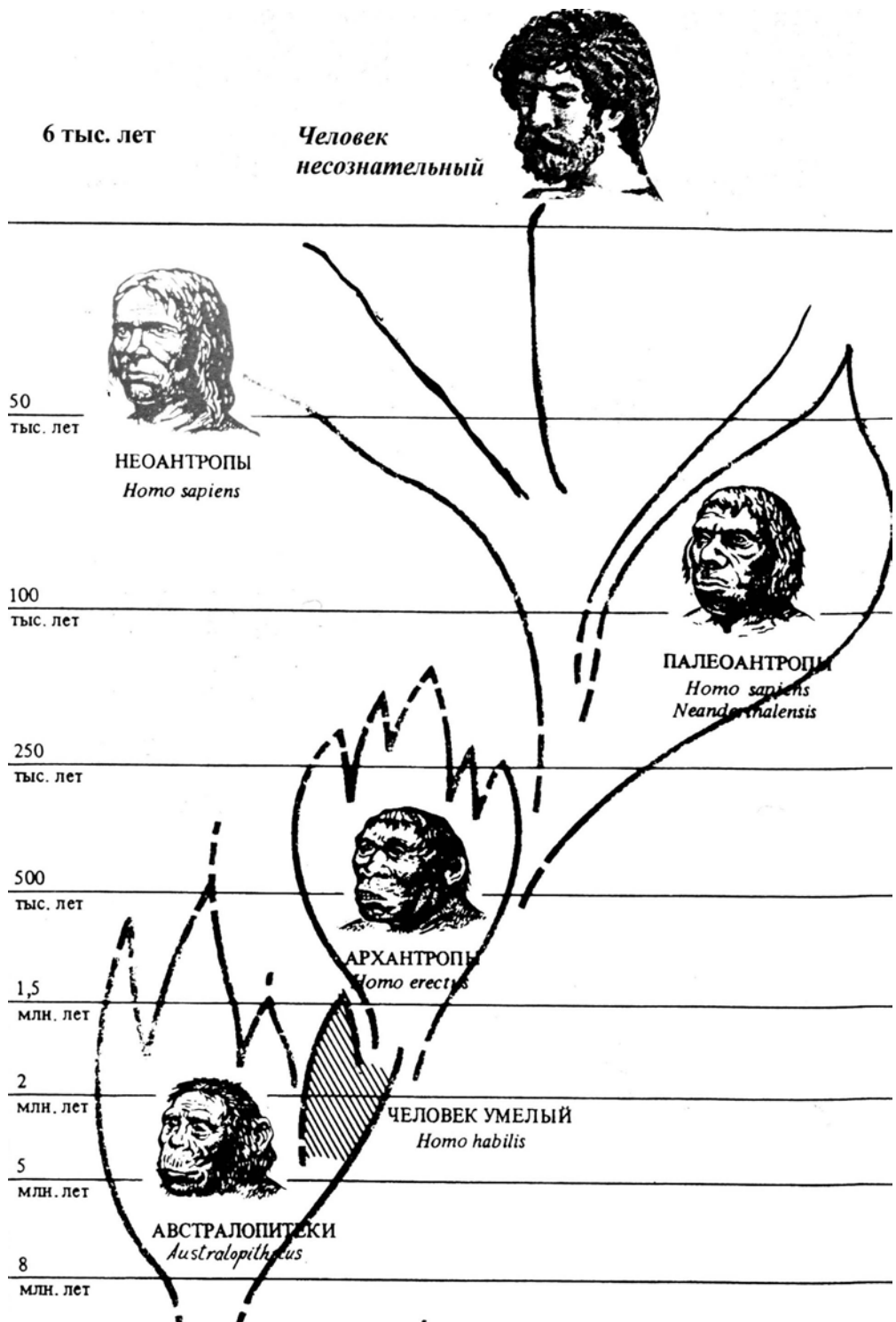
Надзвичайно актуальним для незалежної Української держави є досягнення кращих представників її народу, у тому числі філософа-практика Григорія Сковороди (1722-1794), вихідця з козацького роду академіка Володимира Вернадського та великого експериментатора з Луганщини – Порфирія Іванова (1898-1983). Їх духовний та життєвий досвід у нелегкі часи дає насагу молодим науковцям, шукачам істини та змісту буття в ХХІ столітті продовжувати цілісний, науковий підхід до самовдосконалення, державотворення та розбудови національного суспільства України, як однієї з гілок єдиного дерева життя всього людства планети Земля.

Сучасне еволюційне вчення стверджує, що “с биологической точки зрения, человек – один из видов млекопитающих, относящихся к отряду приматов, подряду узконосых. Современные человекообразные обезьяны: шимпанзе, горилла, орангутан, гибоны, - представляют формы, около 10-15 мил. лет назад уклонившиеся от линии развития, общей с человеком” (13; 259).

Малюнок з підручника для університетів (13; 263), де зображено філогенетичне дерево роду Номо і його найближчих предків, доповнений (О.Т.) етапом, найближчим до нас по часу, зміни філогенетичного дерева появою людини несвідомої.

Про те, що на свідомість людини можна впливати, окремі люди довідалися досить давно, але

масово використовувати ціленаправлені впливи, на скільки нам відомо, почали в перших державах – Єгипті та Шумері (IV тис. до н.е.). Основним засобом такого впливу була віра в надприродне, релігія. Тобто духовне рабство та поневолення свідомості на нашій планеті існує більше 6 тисяч

літ, коли в еволюційному розвитку людини відокремилась ще одна гілка Номо – **людина несвідома**, а точніше раб. Рабство свідомості існує і понині, тільки форми його постійно змінюються. Яскравий сучасний приклад – використання “людини несвідомої” Бен Ладеном. Віруючі люди з іменем Аллаха ідуть на смерть, як комікадзе, з вибухівкою на поясі. Одне діло, коли людина віддає своє життя свідомо, друге діло, коли свідомістю смертника управляють інші, зацікавлені в цьому, володарі цього світу. “Людина несвідома” втрачає основне – зміст буття, відчуття свого призначення, харизми, радості від любимої справи, від пізнання світу й пошуку свого місця в ньому. Всеохоплююча експлуатація людини людиною стала перешкодою на шляху еволюції людства, стала загрозою для всього живого на планеті. Людські цінності: щирість, честь, совість, – підмінені засобом обміну матеріальних і культурних цінностей – грішми.

Звільнити громадян України від багатотисячолітнього духовного і містичного поневолення свідомості, здолати релігійні уявлення про всесвіт, про виліплену з глини людину, підвладну Всевишньому – надзвичайно складна і відповідальна справа, необхідна для розбудови сучасної української державної ідеології. Більшість наших співвітчизників перебувають у духовному рабстві, але навіть не усвідомлюють цього. Звертаючись до своїх пророків, ми можемо спонукати особистості, які здатні самостійно мислити, до роздумів та дій.

Володимир Іванович Вернадський

У багатотисячолітній трагедії, яку ми називаємо всесвітньою історією, багато разів виникало питання про краще життя і методи його досягнення. Люди не мирилися з умовами свого рабського життя, постійними стражданнями, голодом, не розуміли механізмів своєї залежності.

Тисячоліттями всюди, де існує людське суспільство, збиралися групи однодумців для пошуку засобів – філософських, релігійних, художніх, наукових – і спроб вирішити цю проблему, хоча б у своєму середовищі. Аналогічну спробу створити духовну общину на полірелігійній основі в Кагарлицькому районі на Київщині прагнули втілити члени нашого Товариства. Матеріальна нежиттєздатність громади, ідеологічно опертої на уявні ієрархії та перевага релігійності, ілюзії над реальністю призвела до розпаду групи. Криза духовної єдності спонукала Товариство на співпрацю з реальними науковцями: археологами, істориками, і фахівцями з освіти, туризму, бізнесу в конкретних проектах. Необхідність упровадження науки в життя, опанування суспільством наукового світогляду підкріплюється, приведеними нижче,

висновками Володимира Вернадського: "Отримані результати рішень кінць-кінцем переносять і переносили питання в іншу площину – із царини жорстокої реальності у сферу ідеальних уявлень. Віднайдені і прораховані в різних формах релігійно-філософські рішення, які пов'язані з уявленнями про потойбічне життя, з воскресінням в нових умовах, де не буде зла, страждань, а буде справедливість. Найбільш глибоким є уявлення про метемпсихоз, який вирішує питання не з точки зору людини, а з точки зору живої речовини. Воно до цього часу іще, виникнувши декілька тисячоліть назад, живе яскравим світлом для сотень мільйонів людей. *Усі релігійні уявлення – при всій їх віддаленості від точного наукового знання – являються могутнім соціальним фактором протягом тисячоліть, різко впливають на процес еволюції біосфери в ноосферу, але далеко не є вирішальним фактором її створення.* Тому що той же історичний процес світової історії відображається в оточуючій людину природі іншим шляхом. **До нього можливо і потрібно підійти суто науково, залишаючи осторонь всякі уявлення, що не підтверджені науковими фактами**" (1; 493-494).

Індивідуальний підхід в дослідженні світобудови потребує незалежної позиції особистості дослідника від зовнішніх впливів. *“Не ищите в научной работе себе учителей. Учителями у вас должны быть только законы природы. Они непреложны и неизменны. Кто их не знает, тот ошибается, и потому старайтесь их открывать в научной работе и только ими руководствоваться. Только опыт, то есть то, что никогда не зависит от наших толкований, часто ошибочных, может быть критерием истины... А когда мы знаем все условия, нужные для достижения желаемой цели, тогда мы находимся на верном пути...”*(4).

“До такого вивчення всесвітньої історії людства підходять зараз археологи, геологи і біологи, не схилиючи заподадливо голову перед тисячолітніми надбаннями філософії та релігії. Геологи, заглиблюючись в історію нашої планети, у постпліоценовий час, у льодовикову епоху, зібрали велику кількість наукових фактів, що виявляють вплив життя людей – кінць-кінцем цивілізованого людства – на геологічні процеси нашої планети, по суті, біосфери. Без їх оцінки з точки зору добра і зла, не доторкуючись етичної чи філософської сторони, наукова робота, наукова думка константує новий факт першорядного геологічного значення в історії планети. Цей факт знаходиться у виявленні нової психозойської чи антропогенної геологічної ери, що створюється історичним процесом. По суті, вона палеонтологічно визначається появою людини”

(1; 493-494).

Л.Агассіс (1807-1873) уже в 1859 р. встановив особливу геологічну еру людини. Він вважав геологічну давнину Світу існуванням Землі протягом біблійного часу – шести–семи тисяч років, Бюфон думав, що тривалість є більшою 127 тисяч років, А.Павлов і Ч.Шухерт – більше мільярда років, що повністю розвінчувало біблійний міф про створення світу за шість днів – для науки, але не для широких верств населення.

Досліджуючи геологічну еру життя на нашій планеті, Володимир Вернадський у своїй праці доводив: “*Ноосфера* - последнее из многих состояний *эволюции биосферы* в геологической истории - состояние наших дней. Ход этого процесса только начинает нам выясняться из изучения ее геологического прошлого в некоторых своих аспектах.

Приведу несколько примеров. Пятьсот миллионов лет тому назад, в кембрийской геологической эре, впервые в биосфере появились богатые кальцием скелетные образования животных, а растений больше двух миллиардов лет тому назад. Это - *кальциевая функция* живого вещества, ныне мощно развитая, - была одна из важнейших эволюционных стадий геологического изменения биосферы.

Не менее важное изменение биосферы произошло 70-110 миллионов лет тому назад, во время меловой системы и, особенно, третичной. В эту эпоху впервые создались в биосфере наши зеленые леса, всем нам родные и близкие. Это – другая большая эволюционная стадия аналогичная ноосфере. Вероятно, в этих лесах эволюционным путем появился человек около 15-20 миллионов лет тому назад. Сейчас мы переживаем *новое геологическое эволюционное изменение биосферы. Мы входим в ноосферу*” (3).

Але очевидні факти еволюції живої природи та людини чомусь не сприймаються в ХХІ столітті в нашому досить освідченному суспільстві. Практично не працює Товариство “Знання”, а різні релігійні конфесії та Державний комітет України у справах релігії активно сприяють поверненню церкви в життя нашого народу. 24 лютого 2004 року під час колегії комітету було повідомлено про оптимізацію релігійного середовища, про рівномірний розвиток мережі по всій території України. Так, упродовж 2003 року релігійна мережа зросла на 1200 одиниць, зареєстровано статuti 16 нових релігійних центрів і управлінь, 21 монастир, 24 місії і братства, 7 духовних навчальних закладів, 1480 недільних шкіл (газета “Урядовий кур’єр” від 26.02.04 №37).

«В історії філософської думки уже за багату сторіч до н.е. ми знаходимо інтуїції і побудови, які можуть бути зв’язані із науковими імперичними

висновками. Деякі з філософських пошуків Індії багато століть назад – філософії упанішад – можуть бути так розтлумачені, якщо їх перенести в галузь науки ХХІ століття.

Аналогічні уявлення існували в іншій, меншій культурній області, у значній мірі віддаленій від індійської, - в крузі елінської середземноморської цивілізації. Ми можемо прослідкувати їх першопочатки майже за дві з половиною тисячі років назад. У політичній і соціальній думці значення науки й учених в керівництві полісом ясно проявлялося в елінській думці і яскраво реалізувалося в концепції держави, розробленої Платоном (427-347р.)”.

В.І.Вернадський створив цілий комплекс наук про Землю - від генетичної мінералогії до біогеохімії, радіогеології, учення про біосферу. Недарма говорили, що він у своїй особі може представляти цілу академію. Вернадський показав, що речовина планети (а вона та ж і в космосі) утворюється в кругообігу “мертве-живе-мертве”.

“Геохімія доказує неминучість живої рідини для цього кругообігу всіх елементів, і тим ставить на наукову основу питання про космічність, всесвітність живої речовини,” – узагальнив Вернадський свій погляд у монографії “Жива речовина,” так і не надрукованої повністю при його житті. У ній було висловлено приципове для вченого переконання, що *життя – така ж вічна складова буття, як матерія й енергія*. Виникає запитання, чому Товариство “Просвіта” збирає в населення України кошти на будівництво новітньої церкви біля могили Тараса Шевченка в Каневі?

Володимир Вернадський своїм дослідженням мінералів, хімічних процесів живої речовини з позицій науки цілісно представив усю світобудову у взаємодії із життям людини а її еволюцією як зміст буття природи і людини. Це перемога науки над релігією, але, на жаль, малодоступна широким верствам населення України та усього людства. Російський філософ Н. Н. Мойсєєв у своїй роботі (7; 3-13) спробував оцінити вклад Вернадського у світовий еволюційний процес: «Современная рационалистическая парадигма позволяет шире смотреть на проблемы развития. И на эволюцию в целом, в том числе и эволюцию живого вещества. Эволюция отдельных видов всего лишь фрагмент общего процесса развития. Поэтому для понимания эволюционного процесса недостаточно изучения деталей и отдельных механизмов видообразования, как это имеет место в современных эволюционных теориях. *В.И Вернадский был первым, кто связал эволюцию живого вещества и эволюцию окружающей среды со всем разнообразием взаимодействующих механизмов*» (7).

У своїх дослідженнях Вернадський опирався на принцип Реді "все живе походить від живого" (Франческо Реді (1626-1698) – флорентійський академік, лікар і натураліст - стверджував біогенез як єдину форму зародження живого. Принцип Реді розвинув француз Л. Пастер (1822-1895). "Ідеї про **вічне життя, без початку**, думка про неперехідні – в аспекті відомих фізико-хімічних явищ – різниці, що існує між неживою і живою матерією, були в повному протиріччі з навичками його (західного людства) думки, з його світосприйняттям" (1; 466).

Вічне (духовне) і вільне від матеріального світу життя реалізував науковець, педагог, філософ **Григорій Сковорода (1722-1794)**.

Світ його ловив, але не впіймав – це основне досягнення Г.Сковороди, що більше двох сторіч не можуть усвідомити його земляки. Світ, у якому ми живемо, зорієнтований на матеріальні цінності, на задоволення фізіологічних, тілесних потреб. Цінностями стають засоби, гроші, посади, а для талановитих – слава. Цими цінностями "володарі" світу через релігію та софістичну філософію утримують нашу свідомість у добровільному ярмі. Системно тисячоліттями впливаючи на наш світогляд, влада (через культуру, освіту) утримує нас у модернізованому кріпацтві.

Шлях виходу з неволі, у т.ч. духовної (біблійної), вказує своїми творами, своїм життям Григорій Сковорода. Використовуючи біблійні поняття того часу, Сковорода вміло веде діалог духу з душею, розкриваючи свої погляди на вічність життя:

"Дух. Початок вічного чуття залежить від того, аби перш за все пізнати самого себе, прозріти затаєну в тілі своїм вічність і начебто вирити її в своїм попелі. Ця іскра – інші світи, і ця загадка зніцца вкладає в них вічність.

Душа. Хіба вічність і Бог те саме?

Дух. Звичайно, вічність – це твердь, яка скрізь і в усьму твердо стоїть і всю тлінь, як одержу носить, чужа будь-якого сприйняття та розділу. Вона-бо є істина і нетління.

Бачиш, що світло премудрості тоді входить у душу, коли людина два ества пізнає: тлінне та вічне" (9; 165).

Дуже вдало для розуміння читачам Г.Сковорода ілюструє два ества предмета (циркуля) – видимий та неуречевлений – справжній циркуль, нетлінний перебуває в потайниках розуму (у ноосфері). Сковорода пропонує ставитися до свого тіла, як до циркуля, як до тіні свого духу. Про людей не достатньо освідчених, примітивних, котрі до смерті відносяться як до кінця життя, він говорить:

"Ці батьковбивці й сліпі стін осягателі зуться у Платона простацтвом, що в морочному рові і пеклі сидять, саму тільки тінь темну бачать

і нічого за суццю істину не вважають, хіба тільки те, що помацати і схопити в кулак можуть. Ось джерело безбожності і розорення Божого міста" (9; 196).

У XIX столітті Сергій Подолинський (1850-1891), зосередившись на проблемах економіки, доходить до висновку, що не додаткова праця (за К.Марксом), а трансформована і накопичена сонячна енергія є джерелом багатства. Трансформація і накопичення відбуваються у результаті складних процесів, у яких беруть участь як жива, так і нежива природа поверхні нашої планети. Подолинський висуває нову ідею: користуючись поняттями і принципами нової на той час наукової дисципліни термодинаміки, пропонує розглядати Землю як теплову машину. Новий підхід відразу вивів його далеко за рамки, які він встановив собі як економіст. Довелося аналізувати не тільки питання економічного розвитку суспільства, а й мати справу з проблемами, які стосуються самого явища життя і його ролі в еволюції планети. Енергетика життя, утилізація сонячної енергії людиною, проблеми екології та захисту довкілля, синтез штучних харчових продуктів з неорганічних речовин – по суті Подолинський був попередником таких творців науки про біосферу і ноосферу, як В.Вернадський, П.Тейяр-де-Шарден, Е.Леруа.

С.Подолинський стояв на позиціях еволюційної теорії Дарвіна, в якій він бачив перспективу вирішення всіх соціальних і екологічних проблем. Селекція кращих якостей культурних рослин і домашніх тварин, кращих якостей людини мала поступово вирішити всі проблеми для людства. Він вважав: "Людське суспільство, точно дотримуючись закону Дарвіна, може з часом припинити внутрішню боротьбу, тому що почуття прихильності, солідарності перемаже, буде кориснішим за вічну міжусобну боротьбу людських істот. Таким чином, вплив Дарвінівського закону в суспільстві, побудованому на основах солідарності, хоч і буде сприяти розвитку нерівності між людьми, але не до такого ступеня, як нині, коли частина людства приречена вироджуватись і гинути, а інша частина купатись в розкошах. Єволюція буде висувати із свого середовища найрозвиненіших, особливо у таких сферах життя, де вони ні в кого не будуть викликати заздрощів, наприклад, у сферах науки, мистецтва, морального вдосконалення тощо" (9;30). Зрозуміло, що ідеологи світового капіталу знають про неминучість еволюційного розвитку людства, тому всіма засобами ізолюють людську свідомість та широкі верстви населення за допомогою релігійного тиску та масової культури від досягнень науки - стримують природні та суспільні процеси практично у всіх країнах світу.

У ХХ столітті англійський філософ Бертран Рассел (1872-1970) чітко визначив відносини науки і релігії: “Религия и наука - два аспекта общественной жизни, из которых первый был важен с самого начала известной нам истории человеческого разума, тогда как второй, после совсем недолгого существования у греков и арабов, возродился лишь в XVI веке и с тех пор оказывает все более сильное влияние на идеи и на весь образ жизни современного человека. Религия и наука находятся в давнем противоборстве, но до последнего времени наука неизменно оказывалась в положении победителя. Однако возникновение новых религий, оснащенных благодаря самой науке новыми возможностями для проповеднической деятельности, сделало соотношение сил неясным, поэтому сегодня приходится снова обращаться к выяснению причин и истории той войны, которую традиционная религия вела против науки” (8).

У ХІХ столітті такого ж висновку дійшов відомий німецький філософ Людвиг Фейєрбах: “Бог є відчужена від самої людини і зведена в абсолют людська сутність. Усі якості, приписані богу, суть якості самої людини, але відірвані від нього, представлені як самостійні, уособлені в богів” (6; 623).

Перебуваючи в Україні, Володимир Вернадський заклав основи Української академії наук, разом з тим однозначно визначив свою позицію щодо релігії. У своєму щоденнику 8 березня 1918 року він записав: “В церкви же одни формы, и попытка оживить их может привести только к реставрации. Они совершенно не сознают иррациональной стороны религии. Для меня эти вопросы сейчас стоят очень остро. Если бы я был безразличен в религиозном настроении или принимал основы христианства, я вошел бы в свободную православную церковь. Но для меня основы его неприемлемы» (4; 56).

Думки із щоденників В.Вернадського 1917-1920рр., можна відзначити, у багатьох випадках аналогічні тим, що притамані ХХІ ст. у час розбудови молодої державності в Україні. Емоційно реагував учений на події після революції 1917р.: “Неужели рознь интеллигенции и демоса? Или не мыслимы для устойчивости государства те формы жизни, к каким мы стремились все время? Много здорового в украинстве. Связь народа с интеллигенцией крепче? Больше здорового в интеллигенции? Меньше безумной эмиграции и евреев?

Раса евреев – антигосударственная и сильная. Неужели то же самое и русь в народной массе? Ведь сейчас во многом проходят в жизнь настроения толстовства, сдобренные мировым интернационализмом евреев” (4; 29).

В. Вернадський вважав, що “...залишаючись на ґрунті науки, ми повинні визнати:

- 1) *Ніде і ні в яких явищах не було найдено слідів самозародження життя;*
- 2) *Життя, як воно нам представляється у своїх проявах і у своїй кількості, існує безперервно із часу утворення найдавніших геологічних утворень, з часу архейської ери;*
- 3) *Немає ні одного організму серед сотень тисяч різних вивчених видів, генезис яких не відповідав би принципу Реді.*

Протягом усього часу жива речовина була різко відділена від неживої речовини. Людина нерозривно зв'язана в одне ціле з життям усіх живих організмів, існуючих та тих, що коли-небудь існували...

Залежність людини від живого завдяки його харчуванню визначає все його існування. Зміна режиму харчування у випадку, якби це відбулось, – мала б величезні наслідки...

Останнім фактором є нестерпний голод, що стає нещадною рухаючою силою соціального устрою суспільства” (1; 467- 469).

У 1933 році на Луганщині іще один практик - **Порфирій Іванов** на 35-ому році життя розпочинає унікальний 50-річний експеримент, у процесі якого він реалізовував ідею “життя незалежного”: без житла, без одягу, частково без їжі. Їжу він уживав від одного до трьох разів на тиждень і міг взагалі обходитися без неї, поступово ламаючи залежність від усталених стереотипів харчування. Порфирій Іванов на практиці реалізував мрію В.Вернадського про **автотрофне життя людини**.

В своїх щоденниках Порфирій Корнійович пише: “Шлунок – це є природа, вона його вела в процес життя людини. Ми з вами народилися не з розвинутим шлунком, у нас він виріс у процесі життя. Потрібно, щоб тіло перебудувало відчуття про те, що мозок помре без всякого запасу. Я відкрив своє тіло в Природу, як у лабораторію, випробував тіло при температурі від мінус 46° до тропічної жару.

Нам, усім людям потрібно в житті зробити повну революцію, яка повинна створити з мертвого живе. Якщо я залишився в природі голим і босим, то на це сили я в Природі знайшов. Мої сили – це є струм – магнето і енергія, вони знаходяться скрізь і всюди (5; 184).

Про принципи збільшення енергетичного потенціалу людини слушно повідомляє Саді Карно: “Всюди, де існує різниця температур, є можливим творення рушійної сили” (12; 16). Купаючись в холодній воді та відмовившись майже повністю від одягу, П.Іванов за рахунок різниці потенціалів отримував збільшення рушійної сили – енергетики організму. Свій експеримент П.Іванов, як і

Г.Сковорода, назвав життям незалежним від цього світу, або новим потоком свідомості. Так, зменшуючи споживання їжі, одягу відмовляючись від житла, він ілюстрував своїй свідомості та своїм послідовникам, що при бажанні людина може звільнитись майже від всіх потреб споживання. Еволюція свідомості, реалізована в реальному житті протягом 50 років (1933-1983) в тоталітарній радянській імперії, була практичним експериментом і викликом непокори для режиму. П.Іванов, як і В.Вернадський, церкву і релігію теж відносив до старого потоку свідомості.

Завершив звільнення людини від духовного рабства релігії Володимир Вернадський. "У зв'язку з прийняттям еволюційного підходу до вивчення біосфери він переглянув оцінку діяльності людини у відношенні до природного середовища. Результати цієї діяльності він вивчав давно, писав про її негативні наслідки в багатьох працях з геохімії й мінералогії, але вважав її накладеною іззовні на постійний стан біосфери. Тепер же В.Вернадський став розглядати діяльність людини як закономірний етап розвитку біосфери. Він був певен, що відношення людини до природи та її ресурсів стане більш розумним, буде спрямоване на їх збереження. Для *такого майбутнього стану біосфери, перетвореної колективним розумом і працею людства під час задоволення всіх його матеріальних і духовних потреб*, Вернадський використав запропонований ще в 1927р. французьким математиком Є.Леруа термін "**ноосфера**"(2; 343).

Ноосферні ідеї Вернадський розвивав з 30-их років, перш за все в роботі "Наукова думка як планетарне явище", задуманій як свого роду велика філософська передмова підсумкової книги, над якою він тоді вже працював – "Хімічна будова біосфери Землі та її оточення." Обидві праці побачили світ тільки в 60-70-х роках. "У цілому біогеохімічна енергія – це вільна енергія, що породжена життєдіяльністю природних організмів, вона викликає міграцію хімічних елементів біосфери і тим формує її історію. Звичайна біогеохімічна енергія живої речовини виробляється, перш за все, шляхом розмноження, але відмінною ознакою людини стала форма енергії, "зв'язана з розумом", настільки нестримно ростуча й ефективна, що, не дивлячись на свій молодий вік відносно земних епох, **ця енергія вже стала головним фактором у геологічній історії планети. Створилася нова форма влади живого організму над біосферою, яка дає можливість повністю переробити всю природу, що його оточує, - у значенні перетворити й надихнути, що і є основною метою нового творчого, духовного еону буття і ноосфери**" (2; 489).

Адміністративна влада в радянські часи не використовувала в суспільному житті досягнення

науки про життя біосфери, про людину. Від науки влада брала тільки технічні досягнення, а гуманітарні, світоглядні відкриття проціджувала через матеріалістичне сито.

"Досі прогрес науки XIX і XX ст. мав дуже слабкий вплив на сучасну соціальну думку. Точні науки реформуються повністю, а їх непримиренність з ідеями минулого стає ще більшою.

У сучасній громадській і соціальній конструкції людство більшою мірою керується ідеями, що більше не відповідають реальності» (1; 469), – константує В.Вернадський.

В останній монографії В.Вернадський передбачає: "Зараз спроби замінити політичним чи соціальним гнобленням вільний ріст наукових пошуків приречені на невдачу, тому що коріння їх лежить так глибоко, як лежить коріння релігійних вірувань, вікова боротьба з якими закінчилася перемогою наукової думки.

Однією з передумов сучасного перевороту стало звільнення наукової думки і наукового пошуку, звільнення її значною мірою від тиску релігійних, філософських і політичних структур ... Але боротьба за можливість, яка відкрилася перед людством нового майбутнього далеко не закінчилася, і пройде все ж декілька, ймовірно небагато, поколінь, поки воно неминуче як природній стихійний процес яскраво виявиться у ноосфері в дійсності" (2; 284).

На жаль, спадщина В.Вернадського не використовується на його батьківщині так, як це робиться в багатьох країнах світу. "Демократії не буває без освіти", – якби це твердження В.Вернадського дійшло до свідомості тих, від кого залежить майбутнє України!

У щоденнику В.Вернадський у 1931 році писав: "Царство моїх ідей попереду". Довгі десятиліття вчення про біосферу і ноосферу просто замовчувалось, але час визнання його значення наближався. Без усякого сумніву, на цей процес вплинула поява у світовому товаристві великої тривоги щодо стану навколишнього середовища. Неможливість подальшого розвитку людської цивілізації при збереженні споживацьких відносин між людиною і природою ставала очевидною. У червні 1972 року ООН скликала в Стокгольмі Першу міжнародну конференцію з проблем навколишнього середовища та його розвитку. На Конференції було ухвалено, що теоретичною основою природоохоронної політики людства повинно стати розроблене Вернадським учення про біосферу Землі і її перетворення в ноосферу (2; 11). У 1992 році в Ріо-де-Жанейро відбулася спеціальна конференція ООН, де було вироблено концепцію розвитку людства в третьому тисячолітті. Але мало кому відомо, що в її основу

покладено ідеї Володимира Вернадського, ученого, якого ця міжнародна організація визнала **Людиною XX століття** (газета Урядовий кур'єр 07.11.2000 №206).

“Ми розумом не усвідомлюємо повністю, у житті не бачимо іще всіх наслідків із того дивного, небувалого часу, у яке людство вступило в XX ст. Ми живемо на зламі, у виключно важливу, по суті нову, епоху життя людства, його історії на нашій планеті.

Уперше людина заповнила своїм життям, своєю культурою всю верхню оболонку планети – взагалі, усю біосферу, усю зв'язану з життям територію планети.

Ми присутні і беремо участь у створенні в біосфері нового геологічного фактора, небувалого іще в ній за потужністю і за масштабністю. Він науково встановлений протягом останніх 20-30 тисяч років, але чітко проявляється з постійно прискорюваним темпом в останнє тисячоліття (1; 486- 487).

З появою на нашій планеті обдарованої розумом живої істоти планета переходить у нову стадію своєї історії. Біосфера переходить у ноосферу.

“Державні утворення, які ідейно не визнають рівності всіх людей, пробують, не соромлячись у засобах, зупинити їх стихійні прояви, але навряд чи варто сумніватися, що ці утопічні мрії не зможуть відбутися. Це неминуче відбудеться з ходом часу, рано чи пізно, тому, що створення ноосфери із біосфери є природним явищем, більш глибоким і потужним у своїй основі, ніж людська історія. Воно потребує прояву людства як єдиного цілого. Це його неминуча участь“ (1; 488).

Запитаємо себе, що спільного в академіка В.Вернадського, філософа Г.Сковороди та шахтаря, практика життя в природі П.Іванова?

- Науковий, експериментальний підхід до поставленої проблеми;
- безкомпромісний пошук істини, змісту та значення людського буття;
- реалізація свого світогляду в житті;
- підтвердження вічності енергії життя (живої речовини);
- у центр світобудови та суспільства вони ставлять людину;
- звільнення від впливу релігії і практично не реалізованих філософій;
- практична реалізація ідеї **автотрофності** В.Вернадського в оздоровчій системі П.К.Іванова – “займи своє місце в природі”.

Які плани буде Товариство, виходячи з досвіду та прикладу цих великих постатей ?

- Кожен літній сезон проводити археологічні, етнографічні, краєзнавчі експедиції з дослідження прадавніх культур Подніпров'я;
- на правому березі Дніпра біля м.Ржищева та с.Уляники Кагарлицького р-ну Київської області на громадських засадах у співпраці з Інститутом археології НАН України та Переяслав-Хмельницьким педуніверситетом запроєктувати *історико-археологічний культурно-просвітницький комплекс*, де буде представлена *жива модель давніх поселень хліборобів Трипільської культури V-III тисячоліть до н.е.*, поселення бронзового віку, селище слов'ян та давньоруське селище;
- у реальному житті реалізовувати ідеї Г.Сковороди, П.Іванова, В.Вернадського, узяти посильну участь в еволюції людини та ноосфери;
- через туристичну галузь економіки відкрити нашому народу й усьому світові матеріальні та духовні скарби споконвічної України.

Коротка довідка про Володимира Вернадського:

Народився 12.03.1863 року в Петербурзі, але корені роду ведуть в Україну, аж до козаків Запорізької Січі. Академік Петербурзької академії наук -1912р. З 1915р. - Голова Комісії з вивчення природних ресурсів Росії, з 1918 р. – **перший президент організованої ним Української академії наук**. З 1921р. – директор основаного ним Радієвого інституту, а з 1929 р. – першої у світі біохімічної лабораторії.

Література:

1. Вернадский В.И. Жизнеописание. Избранные труды. Воспоминания современников. Суждения потомков. – М., 1993.
2. Вернадский В.И. Химическое строение биосферы земли и ее окружения – М., 2001.
3. Вернадский В.И. Научная мысль как планетное явление – М., 1991.
4. Вернадский В.И., Дневники 1917-1921 (октябрь 1917 - январь 1920) – К., Наукова думка, 1994.
5. Гумильов Л. И. Вернадский. – М., Мол. гвардия, 1988. – ЖЗЛ. Вип.6.
6. Кононов Ю.В., Кононова З.М. Ключ к тайнам жизни. – К., 1996.
7. Краткий философский словарь. – М., 1954.
8. Моисеев Н.Н. Вернадский и современность. Вопросы философии. – М., 1994.– №4.
9. Подолинський С. Вибрані праці. – Луцьк, 2004р.
10. Рассел Бертран. Почему я не христианин. – М., Политиздат, 1987.
11. Сковорода Григорій. Твори. – К., Веселка, 1996.
12. Sadi Carnot. Reflexions sur la puissance motrice du feu. Paris, 1824.
13. Эволюционное учение (Дарвинизм). – М.,1989.

